حاجیلە

دەزگای ڕۆشنبیریی شەفەق - کەرکووک
بۆ تەمەنی ٩ تا ١٤ساڵ
ئادار ٢٠١١
٩

گوڵی حاجیلەکانی دەشتی هاموون
نەکەی بیدەی بە نێرگیز جاری گەردوون
حاجی قادری کۆیی

چلێ نێرگز کەوتووەتە نێو ڕووپەرەکانی ئەم گۆوارەوە ، ئەگەر دۆزیتەوە سەرجەم ژمارەکانی ساڵێکی گۆوارە کەمانت بە دیاری بۆ دێت .

بێچووی ئاژەڵان

مـن ئاژەڵێکی لێهاتووم لە بازدان و هەڵگژان بە دار و دیواردا. بە چەند چرکەیەک سـەر دار دەکەوم و بەسەر پەرژیندا باز دەدەم. دەزانن من کێم؟

دایکی من پشـیلەیە و خۆم بەچکە پشـیلەم. شـێوەم زۆر بـە شـێوەی باوکـم دەچـێ و تووکێکی جوان و نەرم و ڕەنگینم هەیە.

ئا : زەریف

گوڵزاری حاجیلە

تولیپ

له ئینگلیزییەوە: بابی هیوا کەرکووک

ناسراوترین جۆری گوڵە کە بۆ بەرهەمهێنانی گوڵ دەروێنرێ. ئەو جۆرانەی ئێستا هەن بەرهەمی ئاوێتەکردنی دوو جۆرن لەم گوڵە، یەکەمیان پێی دەگوترێ (تولیپ سواڤیۆلینس) کە نیشتمانەکەی لە ڕووسیاوە تا ناوچەی میزۆپۆتامیایە، جۆری دووەمیش بریتییە لە (تولیپ گێسنێریانا) کە نیشتمانەکەی ئاسیای بچووک و ئێرانە.

ڤالۆتا

باران عومەر – سلێمانی

نیشتمانی ئەم ڕووەکە باشووری ئەفریقیایە. بەسەلک زیاد دەکرێ و بۆ بەرهەمهێنانی گوڵ دەروێنرێ.

زامیۆ کولکاس

دەکرێ لە تاریکیشدا دابنرێ. بە هاوینان ئاو دەدرێ و بە زستان تەنیا ئاوپرژێن دەکرێ. لە وەرزی گەشەکردندا جاروبار پەینی دەدرێتێ. ئەم ڕووەکە بۆ جوانکاری بەکاردێت نەک بۆ خواردن.

له ئینگلیزییەوە: کرستینا – کەرکووک

هۆنراوە

سروودی بانگەشەی نەورۆز

عوسمان محەمەد هەورامی–سلێمانی

نەورۆز بانگەشەی نەوبەهارییە
ئازادی و گەشەی کوردەوارییە
نەورۆز پێناسەی سەوداسەرانە
تین و هەناسەی هەموو دەورانە
نەورۆز بورکان ستەملەرزێنە
خەندەی ئاسمانی گوڵاو پرژێنە
نەورۆزمان شاییی خەباتکارانە
هەردەم کوێراییی گشت نەیارانە
نەورۆزمان کلپەی باوەگوڕگوڕە
خواستی پڕ هەڵپەی عەشقی پڕگڕە
زەبری نەورۆزمان زۆرداری تەزان
پرشنگی ڕۆژمان گەردوونی نەخشان
نەورۆز چراوگی گشت سەربەستانە
هێما و پێشەنگی کورد، کوردستانە

پەیمانی نەورۆز

ژاکاو ئەنوەر – کەرکووک

وەرن وەرن بزانن چییە
ئەوە مەلی پۆستەچییە
هەگبەی گوڵی لێوانلێوە
سادە و ساکار جوان لە شێوە
ئارەقەی لەشی خوناوە
گلێنەی چاوی تیشکی هەتاوە
پەڕ و باڵی بەفری سپییە
کەواتە موژدەی خۆشییە
لە پەیامەکە نووسراوە
ئاهەنگ بگێڕن لە گشت لاوە
نێرگز سەری هەڵدایەوە
زەوی لەنوێ بووژایەوە
ئاگری نەورۆز کرایەوە
شادیمان بۆ گەڕایەوە

مەتەڵ

عوسمان دەروێش – کەرکووک

تەنیا سێ پیتە مەتەڵ
بێزراوە لەناو کۆمەل
دەبێتە هۆی تەفرەدان
زۆر بەرقە لێی یەزدان
وشەیەکە قێزەون
تکایە دوای مەکەون
خاوەنی ئەو ڕەفتارە
هەمیشە شەرمەزارە
ناراستیی وتەکانی
ئازار دەداتە گیانی
چییە ئەو وشەیە وا..
خاوەنی دەکا ڕیسوا

فەرهەنگی حاجیلە

بێلان - کەرکووک

ئۆکوۆرد awkward **سەخت**

شتی سەخت ئەو شتەیە کە بەکارهێنانی گرانە.

بێبی baby **منداڵی کۆرپە**

ئەو منداڵەیە کە تەمەنی زۆر بچووکە.

باک back **دوا، پشت**

دوای هەر شتێک بە پێچەوانەی پێشیەتی.

پشـــتی مرۆڤ یان ئاژەڵ ئەو بەشـــەی لەشیەتی کە دەکەوێتە نێوان مل و خوارەوە یان کلکی.

باد bad **خراپ، بۆگەن**

شتی خراپ ئەو شتانەن کە باش نین.

خواردنی بۆگەن ئەو خواردنەیە کە بەکەڵکی خواردن نەماوە.

باگ bag **جانتا**

جانتـــا توورەکەیەکە بۆ هەڵگرتنی شـــتومەک بەکار دێ.

بەیک bake **نان دەکا**

نان کردن بریتییە لە برژاندنی نان یان ســـەموون لە ناو تەنووردا.

زمانە فەرمییەکانی وڵاتان

نەجیبە قادر - سۆران

ئەرجەنتین - ئیسپانی
ئێران - فارسی
پاکستان - ئۆردۆ
زیمبابۆی - ئینگلیزی
گینیا - فەرەنسی
مۆریتانیا - عەرەبی
نەمسا - ئەڵمانی
لاوس - لادی
ئازەربایجان - ئازەری

دراوی وڵاتان

ئەستێرە عەلی - سلێمانی

نیکاراگوا - کوردوبا
نێجیریا - نیزا
کینیا - شیلینگی کینی
لاوس - کیب
کرواتیا - کۆنا
ڤێتنام - دونج
ئەتیوپیا - بر
ئەلبانیا - لیک
ئەنگۆلا - کونترا
ئیکوادۆر - سوکەر
ئیسپانیا - بیزیتا
زامبیا - کواشا

میڵ و گەڕان بەدوای ئازادیدا

حەمەلاو چاوجوان - ئاغجەلەر

فەیلەســـووفی ئینگلیز (جۆن ستیوەرت میڵ) ســـاڵی ١٨٠٦ لەدایک بووە. ئەم فەیلەسووفە زانستی دەروونناسیی کردبووە بناغەی زانســـتی فەلسەفە و هەڵوێستی ئازادیخوازانەی هەبوو لە هەردوو بواری سیاسەت و کۆمەڵایەتیدا.

میڵ لە تەمەنی ١٦ساڵیدا دەستی بە نووسین کرد و، ئەو کاتەی قوتابی بوو لە زانکۆی کامبریدج خۆی بە چالاکیی بیرمەندی و سیاسییەوە سەرقاڵ کردبوو.

میڵ بۆ ئەندامێتیی ئەنجوومەنی گشـــتیی بریتانیـــا (پەرلەمان) هەڵبژێردرا و لە ماوەی سێ ساڵ ئەندامێتی لەو ئەنجوومەنەدا بواری بۆ ڕەخسا بۆچوونەکانی خۆی دەربڕێ لەبارەی چاکســـازیی کۆمەڵایەتی و سیاسییەوە و لێکۆڵینەکانی لەسەر ئازادی ئاشـــکرا بکا بەتایبەتی ئازادیی ژنان و یەکسانیی نێوان ئافرەت و پیاو.

بەناوبانگترین کتێبی میڵ لەم بوارەدا ئەو کتێبەیەتی کە بە ناونیشانی «لەبارەی ئازادییەوە» بڵاوی کردەوە.

میڵ جەختی لەسەر ئەوە دەکردەوە کە حکوومەتی سەرکەوتوو ئەو حکوومەتەیە کە ئەندامەکانی مرۆڤی ڕەوشت بەرز و هەڵسوکەوت جوان و مێشک کراوەن.

میڵ لە ساڵی ١٨٧٣دا کۆچی دوایی کرد.

مۆزارت

شۆخان ئەنوەر -سەرچنار

مۆزارتی موزیکژەنی مەزن لە ســـاڵی ١٧٦٥دا لە وڵاتی نەمســـا لەدایک بووە، لە تەمەنی پێنج ســـاڵیدا وەکو منداڵێکی موعجیزە ناوی دەرکردووە و لـــە ژەنینی پیانۆدا بەهـــرەدار بووە. ئەم ناوبانگەی دەگاتە کۆشـــکی پاشـــایەتی و شـــەرەفی ئەو پلە مەزنە بەدەســـت دەهێنێت. لە تەمەنی ٨ ساڵیدا ســـیمفۆنیایەک دادەنێت. بەرهەمەکانی لەســـەر ئاستی مۆزیکی کلاسیک ژمارەیان دەگاتە ٦٣٩ کاری داهێنەرانە. مۆزارت لاوێکی تا بڵێی کـــراوە و زمانێکی زۆر دەوڵەمەند و پـــاراوی هەبوو. بەڵام بەگەنجی لە تەمەنی ٣٥ ساڵیدا لە ساڵی ١٧٩١دا سەردەنێتەوە.

لە تەمەنی١٧ ساڵیدا ژنی هێنا ٦ منالی بوو ٤ منالی مردن، ناوی تەواوی ڤولفگانک ئەمادیســـۆن مۆزارت ١٧٥٦/١/٢٧-١٧٩١/١٢/٥ سالزبۆرگ - نەمســـا، ٦٢٦ کاری میوزیکی ئەنجامداوە ناوی باوکـــی لیۆ پۆلر، ناوی دایکی ئانا ماریا.

ئێکسکالبەر

دڵوار - هەولێر

(ئۆتەر)ی شـای ئینگلیـز، بڕیـاری دا (مێرلین)ی جادووگەر ڕاسـپێرێ بـۆ ئـەوەی (ئارتـۆ)ی کـوڕی پـەروەردە بـکا. مێرلیـن کوڕەکـەی بـردە لای بەگزادەیـەک کـە نـاوی (کایـۆ) بـوو و شاسـوارێکی ئـازا بـوو. زۆری نەبـرد دوو کـوڕە لاوەکـە بوونـە هـاوڕێ.

مێرلین زۆر ئارتۆی خۆش دەویست و، فێری جادووگەریی کرد و وانەی زانست و زانیاریی پێ دەگوت.

مێرلین ئەوەی لە کایۆ و هەموو شاسوارانی وڵات شاردبووەوە کە ئارتۆ کێیە. ئیتر میر وردەوردە گەورە دەبوو و بەهێزتر و ژیرتر و داناتر دەبوو.

شـا ئۆتەر مرد و، بەگـزادە و گەورەپیاوانی وڵات بڕیاریـان دا ئـەو کەسـەی توانیـی شمشـێری (ئێکسکالبەر) لە سندانی ئاسـنگەرەکە بکێشێتەوە بکرێ بە شای وڵات، بەڵام کەس پێی نەکرا.

ئەوەبوو کێبەرکێیەک ڕاگەیەنرا بۆ ئەوەی گشـت شاسـوارانی وڵات بەشـداریی تێدا بکەن. بۆیە کایۆ، ئارتۆی لەگەڵ خۆیدا برد، بەڵام ئارتۆ شـیرەکەی خۆی لەبیر کردبوو بۆیە گەڕایەوە ماڵەوە بۆ ئەوەی بیهێنێ.

بەڵام کە ئارتۆ گەیشـــتەوە، دەرگاکە داخرابوو، بۆیە چاوی
بـــە دەوری خۆیـــدا گێرا و، لـــە ناکاو چاوی کەوتە ســـەر
(ئێکسکالبەر) کە لە سندانەکە چەقیبوو و دەدرەوشایەوە.

ئارتـــۆ لە دڵـــی خۆیدا گوتی «با بەو شـــیرە
قاپییەکـــە بکەمـــەوە»، کـــە دەســـتی برد بۆ
دەسکەکەی شـــیرەکە لەگەڵ دەستی هات و
کە دەری هێنا ئەوەندەی تر درەوشـــایەوە.
بۆیە شیرەکەی برد و ڕووداوەکەی بۆ کایۆ
گێڕایەوە.

بەگزادەکان کە ئەمەیان بیســـت بڕوایان نەکرد، بۆیە
داوایان لێی کرد شـــیرەکە لە ســـندانەکە بچەقێنێ و
دەری بهێنێتەوە، ئارتۆش زۆر بە ئاسانی شیرەکەی
لە ســـندانەکە چەقاند و کێشـــایەوە. بۆیـــە بڕیار درا
بکرێ بە شا.

باوکی کایۆ، بە سەرســـامییەوە، کڕنۆشـــی بۆ
ئارتۆ برد و پێی گوت «ســـڵاو قوربان، دان بە
ئێوەدا دەنێین وەک شای ئینگلتەرا».

«میر» لەگەڵ میوانەکانی گەیشـــتنە ژووری نانخواردن کە مێزێکی تێدا هەبوو
خۆشترین خواردنەکانی لەسەر ڕیز کرابوون.

بـــەڵام هەندێ لە بەگزادەکان لەگەڵ بڕیارەکەدا ناکۆک بوون
و ویستیان هەڵگەڕێنەوە لەبەر ئەوەی باوەڕیان نەدەکرد کە
ئارتۆ کوڕی شا ئۆتەرە.
لە کۆتادا ئارتۆ توانیی بەســـەر هەڵگەڕاوەکاندا ســـەرکەوێ و مێزی بازنەییی
داهێنـــا بۆ ئەوەی هەموو بەگزادەکان بەیەکەوە لـــە دەوری کۆ ببنەوە و وەک
یەک مافیان هەبێ بۆ ئەوەی بڕیاری دەستەجەمعی دەربکەن.

هێڵی گرینیتچ چییه

ئاشتی عەبدوڵڵا - پردێ

هێڵی گرینیتچ prime meridian ئەو هێڵەی درێژییەیە کە زەوی دەکاتە دوو بەش: بەشی ڕۆژهەڵات و بەشی ڕۆژئاوا.
بەگوێرەی ڕێککەوتننامەیەکی نێودەوڵەتی لە ساڵی ١٨٨٤، شوێنی ئەم هێڵە دیاری کرا کە بە ناو ڕوانگەی فەلەکیی شاهانەدا تێ دەپەڕێ کە لە ناوچەی گرینیتچی سەر بە شاری لەندەنی پایەتەختی بریتانیایە.
بەم هێڵە سەعات و مێژووی بنەڕەتیی دنیا دیاری دەکرێن. بۆیە لە هەر شوێنێکی دنیادا دەگوترێ کاتی فلانە وڵات ئەوەندە سەعات لە پێش یان لە پاش کاتی گرینیتچە.
هەموو ئێوارانێکیش تیشکێکی لیزەر لە ڕوانگەی فەلەکیی گرینیتچەوە دەردەچێ کە ئاراستەی هێڵی گرینیتچ دەستنیشان دەکا.
ڕوانگەی فەلەکیی شاهانەی گرینیتچ:
ساڵی ١٦٧٥ بە فەرمانی شا (چارلزی دووەم) بەردی بناغەی ئەم ڕوانگە فەلەکییە دانرا و، زانای فەلەکناس (جۆن فلامستید) کرایە بەڕێوەبەری بنکەکە.
شوێنی ڕوانگەکە لەسەر گردێکە لە نێو باخچەکانی گرینیتچ کە دەڕوانێتە ڕووباری تایمز.
لە ساڵی ١٩٩٠دا ئەو ڕوانگەیە گواسترایەوە ناوچەی کەمبردج لە لەندەن.
ئێستا باڵەخانەی ڕوانگەکە بریتییە لە مۆزەخانەیەک بۆ کەرەستەکانی فەلەکناسی و دەریاوانی. لە نێو ئەو شتانەی لە مۆزەخانەکەدا هەن، وردترین کاتژمێرە کە لە سەدەی بیستدا دروست کراوە، هەروەها تیلیسکۆپێکی تێدایە کە ساڵی ١٨٩٣ دروست کراوە و کۆنترین تیلیسکۆپە لە بریتانیا.

بێ ژیان

کانی ڕەزاق - هەولێر

دەریای مردوو بۆیە بەم ناوەوە ناودەبرێت، چونکە ژیانی تێدا نییە، واتا هیچ ماسی و گیانەوەرێکی دەریایی تێدا ناژێت. ئەم دەریایە کەوتووەتە نێوان ئوردون و فەلەستینەوە. لەبەر ئەوە ژیانی تێدا نییە، چونکە ڕێژەیەکی زۆری خوێی تێدایە، لە کاتێکدا ڕێژەی خوێ لە دەریاکاندا ٣ – ٤٪ە، کەچی لە دەریای مردوودا ڕێژەکەی دەگاتە ٢٧٪. واتا بەهۆی زۆریی خوێوە چڕیی دەریاکە زۆر زۆرە، ئەمەش کارێکی وا دەکات هەر کەسێک مەلەی تێدا بکات نوقووم نابێت و ئەگەر مەلەش نەزانێت هەر لە سەر ئاوەکەدا دەمێنێتەوە

بامیه

ئیسماعیل عەزیز - ڕێدار

نیشتمانی ئەم ڕووەکە بە گشتی ناوچە گەرمەکانی ئەفریقیا و ئاسیایە و لە ساڵی ١٢١٦ لە ئەورووپا چێنرا. مرۆڤ لە سەردەمی گریک و ڕۆمانەکانەوە بامیەی ناسیوە و بەکاری هێناوە.
بەری بامیە بە سەوزی دەخورێ و تەمەنی ڕووەکەکە یەک یان دوو ساڵە و بەرزیی دەگاتە ٢ مەتر و گەڵاکانی پانن و بەرەکەی درێژکۆڵەیە و تۆوی زۆری تێدایە. بەری بامیە بە چەندین شێوە لێ دەنرێ و لە قوتوو دەنرێ و وشک دەکرێتەوە و لە قەد و بەرە پێگەییوەکەی جۆرێک ڕیشاڵ بەرهەم دەهێنرێ کە لە پیشەسازیی کاغەز و چنیندا سوودی هەیە.
بامیە بە خۆراکێکی باش دەژمێردرێ و دژی قەبزییە.

زەیتوون

ڕووەکێکی درەختییە و لە ڕووەکە ڕۆندارە هەمیشە سەوزەکانە و تەمەنی درێژە. لە بەرەکەی ڕۆنی زەیتوون دەردەهێنرێت و سوودی زۆرە. کۆلیسترۆڵی تێدا نییە تا زیان بەدڵ بگەیەنێت. دوای ٥ – ٦ ساڵ لە چاندنی بەر دەگرێت. بەرگەی گەرما و سەرما و بێ ئاوی دەگرێت. بەری زەیتوون ٦٧٪ی ئاو و ٢٣٪ی ڕۆن و ١٪ خوێی کانزایی وەکو کالسیۆم و فسفۆر و ئاسنی تێدایە، ڕۆنەکەی بۆ گەلێک نەخۆشی بەکار دەهێنرێت، وەکو: سینگەدرە و نەخۆشییەکان جگەر و ڕێ لە قژ هەڵوەرین دەگرێت و پێستیش بەنەرمی دەهێڵێتەوە و چارەسەری پووکی ددان دەکات.

و: هۆشیار عەبدوڵا-بنەسلاوە

نیشانەی هەڵە و ڕاست لەم ڕستانەی خوارەوە بدە

- چین یەکەمین وڵاتی بەرهەمهێنەری برنجە؟
- وشتر بەبێ ئاو دەتوانێت ٦٠ کیلۆمەتر ببڕێت.
- قەوزەکان ڕووەکی فرەخانەن.
- سنەوبەر بەتەمەنترین درەختە.
- کێچ سەد ئەوەندەی خۆی باز دەدات.
- بە نەخۆشیی سیل دەڵێن مەرگی ڕەش.
- ژمارەی زمانەکانی دڵ چوارن.
- تەمەنی مێش تەنیا دوو حەوتووە.
- دڵداری شاعیر لە سلێمانی لەدایک بووە.

هەتاو هێمن - بنەسلاوە

ل سەر کیڤە بنڤیّسم؟

هیّژا وەیسی/دهۆک

لاوەندی دەست دا پارچە رەژیەکیّ و ل سەر دیواریّ خواندنگەهیّ ناڤیّن هەڤالیّن خۆ نڤیسان، دوی دەمیّ دا هەڤالیّ وی سیداد ژویّڤە دهات و ب گازندەڤە گوتیّ: تو بۆچی ل سەر دیواری دنڤیسی؟
لاوەندی گوت: نیّ دیواریّ قوتابخانیّ یە، ڤیّجا ماچیە؟
سیدادی گوت: پا تو بۆچی ب رەژییّ ل سەر دنڤیسی و پیس دکەی؟
لاوەند بیّ دەنگ ما و پاشی گوت: ما دیواریّ تەیە؟
سیدادی گوت: ئەڤ دیوارە ییّ مە هەمیانە دڤیّت ئەم هەمی بپاریّزین و نەهیّلین پیس بیت.
لاوەندی گوت: پا ئەز ل سەر کیڤە بنڤیّسم؟
سیدادی ب گرنژین ڤە گوت: ئەڤا تو دنڤیسی و تو حەز ژیّ دکەی تو دشیّی ل سەر پارچە کاغەزەکیّ یان کارتۆنەکا سادە بنڤیسی یان ب رەنگا بنڤیسی، و رەژی دیّ دەست و جلکیّن تە ژی پیس کەت و تۆزا ویّ ژی دیّ چیتە دناڤ چاڤیّن تەدا و دیّ زیانیّ گەهینیتە ساخلەمیا تە..
لاوەنـد دیسـان بیّ دەنگ بـوو و هزریّن خۆ کرن و بریـار دا چ جاریّن دی ب رەژییّ ل سـەر چ دیوارا نەنڤیّسیت و سۆزدا دەستا ژ ڤی کاری بەردەت و دیواریّن قوتابخانیّ بپاریّزیت.

جوان سەرنجی ئەم ویّنەیە بـدەو ئازابـە بابەتیّکی لە بارەوە بنووسە !
ئەگـەر نووسـیت ئـەوە بۆمانی بنیّرە ، تا گەر شییا ، ئەوا ئیّمەش لەگەڵ ویّنەکەی خۆتدا بۆتی بلاّودەکەینەوە .

حاجیلە

بۆچی دەستمان دەخەینە لای دەممان ؟

کاتێک هاوارێـک لە یەکێک دەکەیـن، لەرینەوەی ژێ دەنگییـەکان لـە گەروومان‌دا شـەپۆلی دەنگ دەردەکەن و بەگشـت لایەکدا بـلاّو دەبنەوە. بەر گوێی هەر کەسێک بکەوێت دەیبیستێ. بەلاّم کاتێک دەستمان دەخەینە دەوری دەممان ئەوە وا دەکات شـەپۆلی دەنگەکە بەیەک ئاراستە بڕوات و وەکو جاری یەکەم وزەکەی دانەبەزێت و دوورتر بڕوا و ئەو کەسـەی کە لێمانەوە دووریش بێت بتوانین دەنگەکە بژنەوێ.

جەودەت جاسم - داقووق

باڵندەکان چۆن دەبیستن؟

نەریمان قادر-بازیان

باڵنـدە گوێی هەیـە و لـە زۆر ڕووەوە لە گوێچکەی خشـۆکەکان دەچێـت. گوێـی دەرەوەی لـە باریکە ڕێگەیەکـی کـورت پێک دێت یـان کەناڵێـک لە ژێر پەرەکـەی لاجانگیدایـە، لەژێـر پێسـتی زۆربـەی باڵندەکانـدا ماسـوولکەیەک بـەدەوری کەناڵەکـەدا هەیە، ئەو ماسـوولکەیە نیوەی یـان تەواوی کونەکە دادەخـات. پەردەی گوێ لـە دەرەوە دیارە. لە دیوی ناوەوەی تەپڵەی گوێچکەش ڕیزە ئێسـقانێک هەیە کە لەرینەوەکان دەگوێزنەوە، ئەو ڕیزە ئێسقاکەش کە لە سـتوونێکی کرکراگەیی پێکدێـت و درێژ دەبێتەوە تا دەگاتەوە پەردەی گوێچکە.
تاقیکردنەوەکان دەریان خستووە بیستن لە باڵندەکان چەند جارەی توانای بیستنی مرۆڤە.

من چیم؟

بەرزی جەلال - ئاغجەلەر

بەهـار و هاویـن دێمـە کوردستان، ملێکی درێژی ١١٠سـانتیمەترم هەیـە کێشـم لەنێـوان ٢,٥ بـۆ ٤,٥ کیلۆدایـە، بـۆق و گیانلەبـەری چکۆڵە و مار دەخۆم، دەنووکم سـوور و درێژە و لەسەر دارتەل و شـوێنە بڵندەکان هێلانە دەکەم و هێلکـە دەکەم لە مـاوەی ٣٢ ڕۆژ لە نیوەی بەهار تا سەرەتای هاوین هەڵیدێنم.
دەزانی من چیم؟

مۆزەخانەی کوردەواری

شوان محەمەد – شوان

کلـدان یـان کلتـوو: جـۆرە توورەکەیەکـی بچووکە، کلی هاراوی تێ دەکرێت بۆ چاوڕشـتن بەتایبەت مێیینە بەکاری دەهێنێ.

بەردەسـتێ: بەردێکـی سـافی بریقـەدارە، پێشـان بۆ ئاگرکردنەوە بەکاریان دەهێنا. ئەویش بەتوند بەرکەوتن لە ئاسن یا پۆڵا، پریشکی لێ دەبووەوە و لەگەڵ پووشوودا بەکار دەهات و پووشووەکە دەسووتا و جگەرە و سبیل و قلیانیان پێ دادەگیرساند.

شەکرشـکێن: ئاسنێکی دەم پانی تیژە وەک تەشوێ لەنێو دەفرێکی تایبەتیدا جاران شەکریان پێ دەشکاند.

خواردنی کوردەواری

باوکی ڤانیار – قۆجەلەر

بزانـە تا چەند بـەم خواردنانە ئاشـنای، ئەگـەر نەتزانی پرسـیار بکە لە دایکت، ئەگەر ئەویش نەیزانی پرسـیار بکە لە داپیرەت:

- شلکێنە
٢- کەلانە
٣- جنگاڵ بەڕۆن
٤- دانوولە
٥- برێشکە
٦- دۆینە
٧- ترخێنە
٨- گژنیژە
٩- پیرخەنیلە
١٠- کاروانئاشی
١١- ترشاو
١٢- تلیت

مانگە کوردییەکان

هیوا حەمەئەمین – سەنگاو

١- نەورۆز (خاکەلێو-ئاخەلێو)
٢- گوڵان (بانەمەڕ)
٣- جۆزەردان
٤- پووشپەڕ
٥- خەرمانان
٦- گەلاوێژ
٧- ڕەزبەر (مشتاخان)
٨- گەڵاڕێزان (خەزەلوەر)
٩- سەرماوەز
١٠- بەفرانبار
١١- ڕێبەندان
١٢- ڕەشەمێ

تێبینـی: یەکـەم سـاڵی کـوردی لـە دامەزراندنی دەوڵەتی (ماد)ەوە دەسـت پێـدەکات کە لـە (٧٠٠) سـاڵ پ.ز، سەری ساڵی کوردی ١ی مانگی نەورۆز بەرانبەر ٢١ی ئاداری ساڵی زاینییە.

کۆمپیوتەر

ماردین – سلێمانی

سکانەر Scanner

سکانەر پێداویستییەکی ترە، کە پێوەستە بە کۆمپیوتەر، لە ڕێگای ئەم ئامێرەوە، دەتوانین وێنە، نووسـراو و دەیان شـتی تر لەسەر کاغەز بگوازینەوە بۆ نـاو کۆمپیوتەرەکانمان، کەواتە پێچەوانەی کاری چاپگەر (پرێنتەر) دەکات.

سکانەر هەڵدەستێت بە گۆڕینی زانیارییەکانی سەر کاغەز بۆ داتای دیجیتاڵی و بە پاشگەری جۆراوجۆر لە کۆمپیوتەرەکەمان عەمباری ئەکات.

کێشی هەوا چەندە؟

بەناز سەلیم – کەرکووک

هەوا کە توخمێکی پێویسـتە بۆ بەردەوامبوونی ژیانی مرۆڤ و ڕووەک و ئاژەڵان، لە تێکەڵێکی ئۆکسـجین و نایترۆجین و دووانە ئۆکسـیدی کاربۆن و هەڵمی ئـاو و چەند گازێکی دەگمەن پێکهاتووە.

کاتێکیش هەست بە کێشی هەوا دەکەین، ئەگەر دەبدەبەیەکی (شیشڵدان) بەتاڵ بە تەرازوویەکی هەسـتیار پێوانە بکەین و پاشـان پـڕی بکەین لە هـەوا، دەبینین دەبدەبەکە لـە باری دووەمدا قورسترە.

ئەگەریش بمانەوێ دەبدەبەیەک بەرەو سەرەوە هەڵبفرێنین، دەبێ پڕ بکرێ لە گازێکی سـووکتر لـە هەوا، کـە زۆر جـاران گازی هیلیـۆم یان هایدرۆجیـن بەکار دەهێنرێـن، چونکە لە هەوا سووکترن.

زانایان توانیویانە کێشـی هەوای دەوری زەوی دیاری بکەن، کە نێزیکەی ٥×١٠ توان ١٥ تۆنە.

پێچەوانە

پێچەوانـەی ئـەم وشـانە بەهێڵێکی دروست دیاری بکە:

خاو	هەمیشە
هیشک	کوێستان
هەوراز	بان
هەرگیز	نشێو
ڕەشبین	خێرا
گەرمیان	گەشبین
واڵا	داخراو
بن	تیژ
کول	تەڕ

پۆڵا کەریم – دوکان

رەزیلێک جلەکانی دەبات بۆ ئوتووکردن و بەکابرای ئوتووچی دەڵێت: توخوا هەر پێشەوەیم بۆ ئوتوو بکە.
کابرای ئوتووچی دەڵێت بۆ؟
رەزیلەکە دەڵێت: دەچم رەسمی پێوە دەگرم.

پێبکەنە تا جوانتر بیت

شەن شەماڵ – کفری

کورێک لە هەندەران دەگەڕێتەوە، رۆژێک بەدایکی دەڵێت: دایکە ئەمڕۆ دوو میوانی بیانی دێنە ماڵمان کە بەخێرهاتنت کردن پێیان بڵێ: وێلکەم، پاش کەمێک میوانەکان دێن، دایکی لێیان نزیک دەبێتەوە دەڵێت: یاخوا وێلکەم بن.

وەستایەک شاگردەکەی دەنێرێت بۆ چاککردنەوەی جەرەسی ماڵێک، شاگردەکە دەگەڕێتەوە بە وەستاکەی دەڵێت: وەستا دە جارم زیاتر لە جەرەسەکەیان دا کەس دەرگای لێم نەکردەوە.

دوو نوکتە

لاڤین قارەمان – کەرکووک تەمەن ١١ساڵ

یەکەم: بەگیانی خۆم زۆرم کوێرەوەری و ناخۆشی بینیوە دەتوانم بڵێم تەواوی دنیا گەڕاوم.
دووەم: رەنگە جوگرافیاش باش بناسێت.
یەکەم: ئەی چۆن شەویکیش لەوێندەر نووستووم.

منداڵێک بەدایکی دەڵێت:
– دایکە ٢٥٠ دینارم بدەرێ، ئەو پیاوە لەبەر دەرگە هەر هاوار دەکا. دایکە ٢٥٠ دیناریەکی دەداتێ و دەڵێت: هابگرە بەڵام بۆ هاوار دەکا؟ کورەکە پارەکە لەدەستی دایکی وەردەگرێ و دەڵێت: بۆ ئەوەی چلوورەکەی بفرۆشێت.

حەز دەکەم ببم بە دکتۆر

دێرین عەبدولجەبار – کەرکووک

ناوت چییە: هۆزان هێمن بەرزنجی، بەڵام لە ماڵەوە پێم دەڵێن: هۆزە یان هۆزی.
لە چ قوتابخانەیەکی: لە (باخچەی ساوایانی رۆژ)م.
چی فێر بوویتە: ژمارە دەزانم، هەروەها بیست وشەی ئینگلیزیم لەبەرە و ماناکانیان بەکوردی دەزانم.
ئارەزووت لە چییە؟ حەزم لە سەیرکردنی فیلمی کارتۆنە و وێنەی جوانیش دەکێشم.
حەز دەکەی ببی بەچی کە گەورە بووی: پزیشک
حاجیلە دەبینی: بەڵێ.

زۆر حەزم لە وەرزشە ، بۆ لەش زۆر بەسوودە .

ناوت چییە: گوڵان موکەڕەم عەلی
پۆلی چەندی : قوتابی پۆلی پێنجەمی سەرەتایی .
ئارەزووت: ئەوەیە قوتابخانە تەواو بکەم و شەهادەم هەبێ
حەزت لە وەرزش هەیە؟ بەڵێ زۆر حەزم لەوەرزشە چونکە بۆ لەش بەسوودە، بەتایبەتی یاری باسکە.
حەز بە هونەری وێنەش دەکەم.
ئاواتت چییە؟ ئاواتم ئەوەیە لە داوارۆژدا ببم بە ئەندازیار
گۆڤاری حاجیلە دەخوێنیتەوە؟ بەڵێ زۆر حەزم بە چیرۆک و وێنەکانییەتی.

دیمانە : نسێ – کەرکووک

دیمانە/ خەجێ – کەرکووک

پێم خۆشە ببم بە دکتۆر

ناوت چییە؟ ئەڤین ئاری قادر
پۆلی چەندی: دووەمی سەرەتایی
تەمەنت چەندە: ٨ ساڵانم
لە چ قوتابخانەیەکی: جابر ئەنساری لە شاری دووبز
گۆڤاری حاجیلەت دیوە: بەڵێ هەموو سەرەمانگێ باوکم بۆم دێنێ و بۆمی دەخوێنێتەوە.
ئارەزووت چییە: وێنە کێشان
حەز دەکەی ببی بەچی؟ پێمخۆشە ببم بە دکتۆر

کۆمەڵەی خۆر لە چی پێکدێت؟

ئا : گزنگ

- خۆر چەقی کۆمەڵەی خۆرە و هەموو پێکهاتەکانی تر بە دەوریدا دەسووڕێنەوە.
- ٩ هەســـارەی لەخۆگرتووە، عوتـــارد، زوهرە، زەوی، مەریخ، موشتەری، زوحەل، ئۆرانۆس، نیبتۆن، پلۆتۆ.
- هەنـــدێ لـــە هەســـارەکانیش پاشـــکۆیان هەیە و بە دەوریاندا دەسوڕێنەوە.
- کلکدار و نەیزەکەکانیش تەنی گەردوونین هەندێ جار لە ئاسماندا دەبینرێن.
- هەموو ئەو پێکهاتانەی سەرەوە لە خولگەی دیاریکراودا بە دەوری خۆردا دەخولێنەوە.
- ئەو زەوییەی ئێمە لەسەری دەژین هەسارەی سێیەمە لەرووی دووری لە خۆرەوە و دەکەوێتە نێوان هەردوو هەســـارەی زوهرە و مەریـــخ. نێوەندە دووریشـــی لە خۆرەوە نێزیکەی ١٥٠ ملیۆن کیلۆمەترە و تاکە هەسارەی کۆمەڵەکەیـــە کە هەموو بنەماکانی ژیانی تێدایە و بێجگە لە مرۆڤ، ئاژەڵ و ڕووەکی جۆراوجۆریشی تێدا دەژی.

پەپوولە تاراوەکەی ژمارە ٧ی حاجیلە
لە شارۆچکەی پێنجوێن دۆزرایەوە

منالانی هەموو شار و شارۆچکە و شارەدێ و گوندەکانی کوردستان لە هەوڵ و گۆششدا بوون ئەو پەپوولە تاراوەی خۆی کردووە بە کۆوارەکەی ئێمەدا بدۆزنەوە. نامە و ئیمەیل و sms مان بۆ هاتووە بەڵام پاش تیر و پشـــک دیارییەکەمان کە هەموو ژمارەکانی یەک ساڵی حاجیلەیە بەر هاورێمان: **ســـایە ڕێبوار کەمال** کەوت کە پۆلی سێیەمی قوتابخانەی ملەکەوەی بنەڕەتییە لە شارۆچکەی پێنجوێن. وێرای دەستخۆشی پیرۆزبایی لێ دەکەین.

پیاوی ئاسنین

بەرهەم : ٢٠٠٨ .
دەرهێنان : جۆن فاڤێریۆ .
نووسین : مارک فێرگۆس .
نوانـــدن : ڕۆبەرت داونەی ، گۆینیس پاڵترۆ ، تێرینس هووارد .
داهات : ٣١٨ ملیۆن دۆلار .

تۆنی ســـتارک ، کوڕی کابرایەکی کۆچکردووی ملیاردێرە ، کەســـێکی زۆر بەتوانایـــە لە بواری ئەندازیاریی چەکســـازی ، دوای ئەوەی لە وڵاتی ئەفغانســـتان لەسەر دەستی کۆمەڵێک تیرۆرست دەستبەســـەر دەکرێـــت ، لـــە نێو ئەشـــکەوتێک زیندانی دەکرێت بۆ ئەوەی چەکێکی تازەو بەهێز دروستبکات بۆ تیرۆرستەکان .
بەڵام تۆنی دەتوانێـــت فێڵیان لێ بکات و پیاوێکی ئاســـنین دروســـتدەکات و لەگەڵ ڕەخســـاندنی یەکەمین هەل ،هەڵدێـــت و گورزێکی کاریگەر لە چەکدارە تیرۆرستەکان دەدات .
تۆنـــی ســـتارک ، دوای ئـــەوەی ئەگەڕێتەوە بۆ ولایەتە یەککگرتووەکانی ئەمریکا ، ئەو ڕاستییەی لا دروســـت دەبێـــت کـــە جەنگ و چەکســـازی ، تەنیـــا ماڵوێرانـــی لێدەکەوێتـــەوە ، بۆیـــە بڕیار دەدات تـــەواوی کارگـــەی چەکســـازییەکەی هەڵبوەشـــێنێتەوە و برەو بە ئاشتی بدات ، بەڵام ڕووداوەکان زۆر لە خواســـتی ئەوەی جیاوازتر دەبن ......

بە پەنجە زێڕینەکانتان مامۆستایانتان سەرسام کرد

ڕیپۆرتاج: ساردین عەلی- کەرکووک

لە ٨ی ئادار و لە هۆڵی قوتابخانەی گۆرانی سەرەتایی، بە بەشداریی ١١٤ قوتابخانە و باخچەی ساوایانی سەر بە خوێندنی کوردی ، کەرکووک فیستیڤاڵی ساڵانەی قوتابخانەکان ساز درا و بەرهەمی منداڵان مامۆستایانیان سەرسام کرد.

ڕۆشنانەبەز، بەشداریکی تری فیستیڤاڵەکەیە و بە تابلۆیەکی زۆر جوان بەشداریی کردبوو و دەیگوت: من لە کەرەستەی بێکەڵک و پاشماوەی کاغەزی ڕەنگاوڕەنگ تابلۆکان دروست دەکەم و بە کەتیرە بەیەکەوەیان دەنووسێنم، سرووشتیش لە تابلۆکانمدا بەرجەستە بووە.

پەری ئەحمەد لە پۆلی چوارەمی سەرەتاییە و دایکی لە ماڵەوە هاوکاریی دەکات و مامۆستای وێنەش لە قوتابخانە ڕێنماییی دەداتێ. پەری بە منداڵانی گوت: خولیای وێنەکێشانم و لە کاتی دەست بەتاڵیمدا وێنە بە ماجیک و پاستیل دەکێشم. زۆریش حەزم لە ڕەنگی قاوەیی و سەوزە و هەوڵ دەدەم وێنەی پۆرترێت بکێشم.

هاژە عیزەدین یەکێکە لە قوتابییە بەشدارەکانی فیستیڤاڵەکە و لەبەر جوانیی وێنەکەی خەڵاتی پێ بەخشرا و بە کۆواری حاجیلەی ڕاگەیاند: من پۆلی شەشەمی سەرەتاییم لە قوتابخانەی شەوبۆم، پوورم لە ماڵەوە هانم دەدا و هاوکاریم دەکات لە وێنەکێشان و، لە قوتابخانەش مامۆستاکەم. حەزم لە وێنەکێشانە بە ماجیک و ڕەنگی شین و پەمەییم زۆر پێ جوانە و سرووشت و زەخرەفە لە تابلۆکانمدا ڕەنگیان داوەتەوە.

مامۆستا شێرزاد عەبدوڵڵا بەڕێوەبەری خوێندنی کوردی، کەرکووک بەم شێوەیە سەرسامیی خۆی لە ئاست بەرهەمەکانی منداڵان دەربڕی:
بە ڕاستی ئەم بەرهەمانەی قوتابییان ئێمەی مامۆستایانیان سەرسام کردووە و بە بیرۆکە جوانەکانیان کە لە وێنەکاندا بەرجەستەیان کردوون، سرووشتی جوانی کوردستان و لایەنە کۆمەڵایەتییەکانیان خستووەتە سەر تابلۆ ڕەنگینەکان و بەوەشەوە نەوەستاون، لە هەندێ کاریکاتێردا ڕەخنەیان لە کەموکورتیی خزمەتگوزارییەکان گرتووە.

بەشدار تاهیر

دانیال فەتاح

هیلین ئالان

جوگرافیای ولاتان

ئیستۆنیا

رۆشنا کەرکووکی
کەرکووک

پێگەی جوگرافیایی : ئیستۆنیا دەکەوێتە باکووری ڕۆژهەڵاتی ئەوروپا، کەنداوی فینلەندا سنووری باکوری پێکدێنێ و دەریای بەلتیک دەکەوێتە ڕۆژئاوای، لاتیڤیا لە باشوور و ڕووسیا لە ڕۆژهەڵات دەوریان داوە.

ڕووبەر : ٤٥ هەزار و ٢١٥ کیلۆمەتری دووجا.

ژمارەی دانیشتووان : ملیۆنێک و ٥٩٥ هەزار کەس.

چڕیی دانیشتووان : ٣٥,٣ کەس لە کیلۆمەترێکی دووجا.

پێکهاتەی ئاینی : زۆرینەی کریستیانی پرۆتستانت.

پایتەخت : تالین (٥٠٠ هەزار کەسی تێدا دەژی).

گرینگترین شارەکانی : تارتۆ، نارڤا، تۆمبیا.

جۆری حوکمڕانی : کۆماریی یەکگرتووی فرە حزبی.

دراو : یۆرۆ.

زمان : ئیستۆنیایی.

گرینگترین هەناردەکانی : وزەی کارەبا، مادەی کیمیایی، کانزاکان.

گرینگترین هاوردەکانی : خۆراک، کەرەستەی یەدەکی ئۆتۆمبیل، سووتەمەنیی کانزایی.

کات : گرینیتچ+٢

مێژووی بەئەندامبوون لە نەتەوە یەکگرتووەکان: ١٩٩١

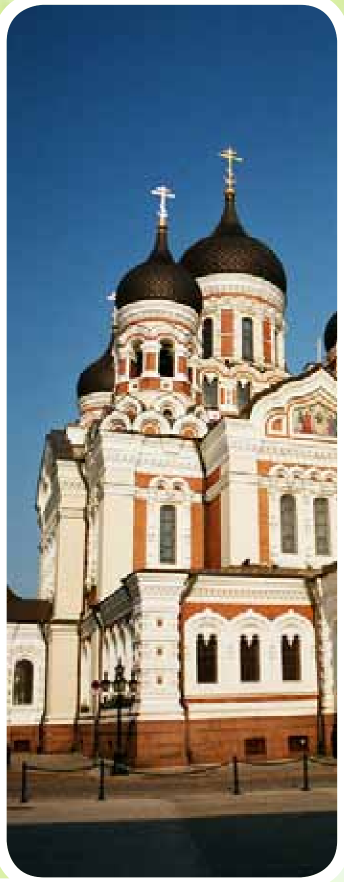

یانەی بەرشلۆنە

هەمزە کەریم - شۆڕاو

یانەی بەرشلۆنە بۆ تۆپی پێ لە ٢٩ی تشرینی دووەمی ساڵی ١٨٩٩ دامەزراوە (کە هەوادارانی ناویان ناوە بەرشە) بە یانە کەتەلۆنییەکە ناسراوە یانەیەکی وەرزشیی ئیسپانیایە لە شاری بەرشەلۆنەی هەرێمی کەتەلۆنیا و، خاوەنی یاریگەیەکە بە ناوی (کەمپ نو) کە جێی ١٠٠ هەزار کەسی تێدا دەبێتەوە. ئەم یانەیە جگە لە تیپی تۆپی پێ، تیپی تۆپی سەبەتە و هۆکیی سەر بەفر و تۆپی دەستی هەیە.

بەرشەلۆنە لە گشت یانەکانی ئەوروپا زیاتر هاندەری هەیە و ژمارەی هاندەرانی لە ئەوروپا نزیکەی ٥٨ ملیۆن کەس دەبێ.

سەرۆکی ئێستەی یانەکە ناوی (ساندرۆ ڕۆسێل)ـە، یاریچیی پێشووی یانەکە (جۆسیب گواردیۆلا) ڕاهێنەرایەتیی تیپی تۆپی پێی یانەکە دەکا و سەرپەرشتیی ژمارەیەک یاریزانی دیار دەکات وەک: دێڤد ڤیا - چافی هیرنانديز - کارلۆس پویۆل - لیۆنیل میسی - دانییێل ئەلفیس - ئەندرێس ئینێستا - جیرارد پیکی - پێدرۆ.

کۆی گشتیی پاڵوانیەتییە ڕەسمییەکانی کە بەرشەلۆنە بردوویەتەوە ٧٠ پاڵەوانیتییە، بەم شێوەیەی خوارەوە:

خولی پاڵەوانانی ئەوروپا: ٣ جار (٢٠٠٩,٢٠٠٦,١٩٩٢)

جامی یەکێتیی ئەوروپا: ٣ جار کە ژمارەی پێوانەییە (١٩٥٨، ١٩٦٠، ١٩٦٦)

جامی سووپەری ئەوروپا: ٣ جار (١٩٩٢، ١٩٩٧، ٢٠٠٩)

جامی پاڵەوانانی جامەکانی ئەوروپا: ٤ جار کە ژمارەی پێوانەییە (١٩٧٩، ١٩٨٢، ١٩٨٩، ١٩٩٧)

جامی جیهانیی یانەکانی تۆپی پێ: ١ جار (٢٠٠٩)

خولی پلە یەکی ئیسپانیا: ٢٠ جار.

جامی ئیسپانیا: ٢٥ جار کە ژمارەی پێوانەییە.

جامی سووپەری ئیسپانیا: ٩ جار کە ژمارەی پێوانەییە.

جامی خولی ئیسپانیا: ٢ جار کە ژمارەی پێوانەییە (١٩٨٢، ١٩٨٦).

ماریا شاراپۆڤا

ڕێژین شوانی-کەرکووک

کچە وەرزشوان و پاڵەوانێکی بێلاڕووسییە و لە ٩ی ئەپریلی ١٩٨٧دا لە نیاجانی ڕووسیا هاتووەتە دنیاوە. سێ جار پاڵەوانێتیی بەدەست هێناوە. لە تەمەنی حەوت ساڵییەوە لەگەڵ دایک و باییدا چوونەتە ئەمەریکا، تاکو لە ئەکادیمیای (نیک پۆلیتیری)ی تێنس بخوێنێت. زیاتر بەدەستی ڕاستی یاری دەکات، واتا ڕاستەوانەیە. درێژیی ١,٨٨ مەتر و کێشیشی ٥٨ کیلۆیە.

منداڵان چۆن خۆیان بۆ جەژنی نەورۆز ئامادە کردووە

(کاڵێ ئازاد)م و پۆلی سێیەمی سەرەتاییم، لە ئێستاوە خۆم ئامادە کردووە بۆ جەژنی نەورۆز و جلی کوردیم کڕیوە. دایکم بردمی بۆ بازاڕ و بە دڵی خۆم جلێکی زۆر جوانی بۆم کڕی، زۆر حەزم بە ڕەنگی سوورە لەبەر ئەوە ڕەنگی سوورم کڕی و بە نیازین لەم جەژنە خۆشەدا لەگەڵ دایک و باوکم و براکانم و خاڵەکانم بچین بۆ سەیران بۆ سەیرانگەی سەرتەک.

(مەحمود موکەرەم)م و قوتابیم، ئێمە لە ماڵەوە هەموومان خۆمان ئامادەکردووە و دایکم و باوکیشم جلیان کڕیوە بۆ جەزنی نەورۆز و ئەم جەژنەش لە هەموو جەژنەکان بە خۆشتر دەزانین، چونکە خەڵکی هەمووی جلی ڕەنگاوڕەنگ لەبەر دەکەن و دەچن بۆ سەیران و لەو دەشتە ئاگری نەورۆز دەکەنەوە، من بۆ ئەم جەژنە خۆشە جلی کوردیم کڕیوە، حەزەکەم ئێستا جەژن بێت تاوەکو جلەکەم زوو لەبەر بکەم چونکە زۆر جوانە.

(ئاڤان نەجاح) دەڵێ: من جلی کوردی ڕەنگی مۆرم کڕیوە بۆ ئەم جەژنە و براکەشم جلێکی جوانی کڕیوە خۆمان ئامادەکردووە لەم جەژنەدا لەگەڵ دایک و باوکم بڕۆین بۆ سەیرانگای دێلێژە و لە ئێستاوە هەموو شتێکمان کڕیوە، بەس خۆشترین جەژن لەلای من جەژنی سەری ساڵە، چونکە لەم جەژنەدا بابەنوئێل هەیەو دێت دیاری دەدات بە منداڵان و ماچمان دەکات و دەست دەکاتە ملمان و وێنەمان لەگەڵ دەگرێ، یان باوکم دەمان بات بۆ شاری یاری، بەس لەم جەژنەدا هەر دەبێ بچین بۆ سەیران و نان بخۆین و تەواو.

(بەلێن ئازاد)م و لە قوتابخانە دەخوێنم و زۆر حەزم بە جەژنە، بەس جەژنی قوربان لە هەموو جەژنەکانی تر خۆشترە، چونکە خەڵک هەمووی خێر دەکات و حەیوان سەردەبڕن و باوکی منیش حەیوان سەردەبڕێت بۆ خێر، جەژنی نەورۆزیش خۆشە خەڵک هەمووی دەچن بۆ سەیران و جلی جوان دەکەن و ئاگر دەکەنەوە، من بۆ ئەم جەژنە باوکم جلی کوردی ڕەنگی شەکەری بۆم کڕیوە زۆر جوانە حەزەکەم زوو جەژن بێت و لەبەری بکەم. من لەگەڵ خێزانەکەمان بە نیازین بۆ ئەم جەژنە بچین بۆ سەیرانگای دووکان، چونکە ئەوێ زۆر خۆشە بۆ سەیران و ئاوی لێیەو دەتوانین سواری بەلەمیش ببین.

(کاردۆ سالار) ، هەموومان لەماڵەوە خۆمان ئامادە کردووە بۆ جەژن بچین بۆ سەیران بۆ سەیرانگای خاڵۆبازیانی، دایکم و باوکم و من و خوشکەکەشم جلی کوردیمان کڕیوە، من جلەکەم زۆر جوانە ڕەنگی ڕەشە، لەو ڕۆژەدا لەبەری دەکەم و ئێوارەی جەژنیش کە ئاگری نەورۆز دەکەنەوە باوکم دەمباتە دەرەوەو پێکەوە وێنە دەگرین. بەلای منەوە جەژنی ڕەمەزان لە هەموو جەژنەکانی دیکە خۆشترە، چونکە لەم جەژنەدا خەڵکی هەمووی پێشتر بەڕۆژو بوونە و ئینجا لە جەژنەوە ئیتر دەبێ نان بخۆن و بە ماڵە خزمەکان دەگەڕێن بۆ گەردن ئازایی، ئێمە لەماڵەوە هەموومان زۆر حەزمان لە جەژنی ڕەمەزانە.

چۆپی و دایکی

چۆپی ئیسماعیل
کەرکووک

هەموو بەیانییەک دایکم لە خەو هەڵیدەستاندم، دەم و چاوم دەشوشت و نانم دەخوارد، ڕۆژانە دەچوومە تاقیکردنەوەی نیوەی ساڵ.
لەدوای خۆگۆڕین، خواحافیزیم لەدایکم دەکرد. دایکیشم هەتا بەر دەرگەی خۆمان بەڕێی دەکردم. ڕۆژێکیان لە تاقیکردنەوەی زمانی کوردیدا دایکم بەڕێی نەکردم، زۆرم پێناخۆش بوو، لە تاقیکردنەوەکەش وەکو ڕۆژانی پێشوو نەبووم، بۆیە کە گەڕامەوە، گێڕامەوە بۆ دایکم، دایکیشم نیگەران بوو و بڕیاری دا هەتا دوا ڕۆژی تاقیکردنەوەکان بەڕێم بکات.

بەهار

چاوان نورەدین
پۆلی سێیەمی ناوەندی تەمەن ١٤ ساڵ
چەمچەماڵ

بەهار لامان ڕەنگینە
بەهار هات خۆر شیرینە
تاکە وەرزی گەڕانە
وەرزی خۆشی و سەیرانە
گوڵی جوانی بەهاران
شادیی گەورە و منداڵان
نێرگزیش بە بەهاران
شادی دەخاتە دڵمان
بزەی هەموو منداڵان
خۆشیی هەموو گیانداران
بەهار دەڕەنگێنێ
کوردستان دەخەملێنێ

سێ مشک

دارا عەوف – کەرکووک

سێ مشک هەبوون دراوسێی یەکتر بوون، زۆر دڵسۆزی یەکتری بوون، ڕۆژێکیان ماڵێک پشیلەیەکی دڕندەیان کڕی. هەموو ڕۆژێک پشیلەکە دەهاتە لای ماڵی مشکەکان و نەیدەهێشت خۆراکی خۆیان پەیدا بکەن. مشکەکان کۆبوونەوە و پیلانێکیان دانا و وتیان: شەو یەکێکمان دەڕۆینە دەرەوە و پەتێکی درێژ پەیدا دەکەین و بە ملی پشیلەکە و عاموودی کۆڵانەکە دەیبەستینەوە و پارچە پەتێکیش لە قاچی پشیلەکە دەکەین. ئەو کارەیان ئەنجامدا و بەیانی پەتی قاچی پشیلەکەیان ڕاکێشا و گرتیان و ئیتر بۆخۆیان بەسەربەستی دەجووڵانەوە و لەم پشیلە دڕندەیە ڕزگاریان بوو و سەفەریان کرد بۆ گەڕەکێکی تر.

کەروێشک

سۆزین جبرائیل – کەرکوک

گیانلەبەرێکی گیاخۆرە هەیانەماڵییە و هەیانە کێوییە. لەو کونانەدا دەژی کە لەژێر زەویدا هەڵی دەکۆڵێت، توکێکی نەرمی هەمەڕەنگی هەیە، لەشی پێ داپۆشراوە، ٢٨ دانی هەیە لەملاو لەولای لێوەکانی، سمێڵی درێژ و باریکی هەیە کە لە تاریکیدا بەکاری دێنێت بۆ ڕێگا ناسینەوە، ملی کورتە و دوو جووت پێی هەیە پەلی پێشەوەی چرنووک دارە و پەلی دواوەی بۆ بازدان بەکار دێنێت. بە زاوزێ زیاد دەکات.

کۆلارە

هەنووز خالید
شەشەمی بنەڕەتی
قوتابخانەی زانست – قەڵادزێ

کۆلارەکەم زۆر جوانە
دەفڕێت بۆ ئەو ئاسمانە
کە من بۆ هەر شوێنێک چووم
ئەویش غاردەدا لە دووم
کۆلارەکەم ڕەنگاو ڕەنگە
شین و سوور و سەوز و زەردە
هەمیشە دەفڕێ بە جوانی
دەبێتە هاوڕێی ئاسمانی
کاتێک کە ڕەشەبا دێ
یەکسەر دەیهێنمە دەرێ
کۆلارەکەم کە دێتە دەر
هەڵدەفڕێت لە دەشت و دەر

هەڵەکە لە کوێدایە
جاکی شان

هەورەمان ڕزگار-کەرکووک

ڕۆژێ جاکی شان لە بازار هاتەوە نانی بۆ ژنەکەی هێنابوو چوو بۆلای دەرگای ماڵەوە، چەند لە دەرگای دا کەس نەیدەکردەوە، دراوسێیەکیان هات و وتی جاکی شان ژنەکەت زۆر نەخۆش بوو نەیدەتوانی هەلسێ وتمان با دکتۆر بانگ بکەین ئەویش وتی نەخێر خۆم ئەڕۆم بۆ نەخۆشخانە.
جاکیشان بەپەلە ڕایکرد بۆ نەخۆشخانە وتی بە دکتۆرەکە کچەکەم چۆنە، دکتۆرەکەش وتی: ژنەکەت باشە.

تەندروستی

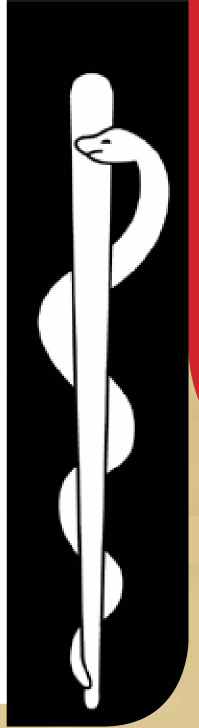

چی لەبارەی ئەم دروشمەوە دەزانی؟

ئەحمەد محەمەد - کەرکووک

لە ساڵی ١٢٢٢دا بۆ یەکەمین جار دروشمێکی تایبەت بە بواری پزیشکی لە تابلۆی دەرمانخانەکانی (بادوا)ی ئیتالیادا دەرکەوت، کە بریتی بوو لە مارێک کە بە دەوری دارێکدا پێچی خواردووە.

ئەم دروشمە یەکێکە لە سیفەتەکانی ئەسکۆلاب (خواوەندی پزیشکی لەلای ڕۆمانەکان) بەرە بەرە شێوەیەکی ساکارتری وەرگرت و کرایە خاچێکی سەوز و ژمارەیەکی زۆری دەرمانخانەکان لە تابلۆکانیانی دەدەن.

لە ٢٩ی نیسانی ١٧٩٦ و لە گەرمەی شۆڕشی فەرەنسایدا بڕیار درا ڕەنگی یەخەی جلی دەرمانسازە سەربازەکانی فەرەنسا سەوز بکرێن و خاچە سەوزەکە و مارە پێچاوپێچەکە لە ١٤ی تشرینی یەکەمی ١٩٦٣دا بووە دروشمی فەرمیی دەرمانسازان.

لەقوتووگرتنی خۆراک

تاریق فایق - دووبز

قوتوو یەکێکە لە داهێنانە ساکار و گرینگەکان و هۆکارێکی باشە بۆ پاراستنی خواردن لە تێکچوون.

سەرەتاکانی پیشەسازیی لەقوتووگرتنی خۆراک بۆ ساڵی ١٧٨٥ دەگەڕێتەوە کاتێ (پیتەر دۆراند) بیرۆکەی پاراستنی خواردنی لە نێو شووشەدا پێشکەش بە شای ئینگلیز (جۆرجی سێیەم) کرد، بەڵام لەبەر ئەوەی نەیتوانی ئەو بڕە هەوایەی لە نێو شووشە و قوتوودا دەمێنێتەوە دەربکا بیرۆکەکە سەرکەوتوو نەبوو.

بەڵام لە ساڵی ١٨٠٤، کەسێکی فەرەنسایی بەناوی (نیکۆلاس ئیبێر) توانیی ئەم کارە بکا و، فاسوولیا و گۆشت و بەزالیای لە شووشەدا هەڵگرت، دوای ئەوەی شووشەکانی خستە نێو ئاوی گەرمەوە بۆ دەرکردنی هەوای ناویان و دەمەکانیانی بە تەپەدۆر گرت.

هەرچەندە بیرۆکەکە باش بوو، بەڵام شووشە زوو دەشکا و زۆر جار ئەو خواردنەی ناوی دەڕژا.

ئەوە بوو لە ساڵی ١٨١٢دا (برایان دۆنکن) و (جۆن هۆل) کە خەڵکی لەندەن بوون، لە جیاتی شووشە قوتوویان بەکار هێنا کە لە مادەی قسدیر دروست کرابوون، کە مادەیەکە ژەنگ ناگرێ.

ئیتر لە ساڵی ١٨١٣ یەکەمین کارگەی لەقوتوونان دامەزرا. بەڵام لەبەر ئەوەی قوتووەکان ئەستوور بوون خەڵک ناچار دەبوون بە چەکوش لێی بدەن بۆ ئەوەی بکرێتەوە.

ساڵی ١٨٦٦ (ئوستەر دات) توانیی جۆرە قوتوویەک داهێنێت کە کلیلێکی لە هەمان مادە لەگەڵدا هەبوو بۆ کردنەوەی.

سوودی خواردنە «زیانبەخشەکان»

عەباس عەلی - تەقتەق

هەرچەندە ژمارەیەک پسپۆڕ پێیان وایە کە هەندێ جۆری خواردن زیانبەخشن، بەڵام تۆژینەوە نوێکان پێشانیان داوە کە ئەو خۆراکانە سوودی زۆریان هەیە کە لە زیانەکانیان زیاترن.

پەتاتە لە پێشەوەی ئەو خۆراکانە دێت، چونکە زانایان بۆیان دەرکەوتووە سوودی زۆری هەیە و دەوڵەمەندە بە توخمگەلێکی خۆراکی وەک پۆتاسیۆم و ریشاڵەکان، هەروەها گەرمۆکەی زۆری تێدا نییە وەک ئەوەی پێشتر مەزەندە دەکرا.

یەکێکی تر لەو خۆراکانە چوکلێتە، کە هەرچەندە چەوریی تێدایە بەڵام سەرچاوەیەکی دەوڵەمەندی مادەی دژە ئۆکسیداندنە کە مادەی ڕێگرن لە تووشبوون بە نەخۆشیی شێرپەنجە، جگە لەوەی هاوکاریی بەهێزکردنی جوولەی خوێن لە نێو دەمارەکان دەکات و، تووڕەییش هێور دەکاتەوە

پشووی حاجیلە

کوردستان محەمەد - کەرکووک

هە لێبێنە

- هەشت لاقەی دوو سەرە بەپێنج پیت ناوی بەرە.
- ماڵی ئەحمەد پاشایە بەبێ پەنجەرە و دەرگایە.
- مەلێکە هەیە لە دەشتێ، کەچە شیرەکی لە پشتێ.
- مەری ماڵان لەبەر داڵان، نە دەدۆشرێ، نە دەفرۆشرێ.
- سەری سەوزە بنی سوورە.

ئایا دەزانی

- دەریای مردوو نزمترین شوێنە لەسەر ڕووی زەوی
- درێژیی سورێنچک ٢٥ سانتیمەترە
- نیل درێژترین ڕووبارە لە نیشتمانی عەرەبی
- تیشکی خۆر بە (٨) چرکە دەگاتە زەوی
- کیشوەری ئەفریقیا لە ٥٤ وڵات پێکهاتووە

پەندی بەرینان

بەم وشەگەلە ئەم پەندانەی خوارەوە تەواو بکە

مێ، برا، سوار، کەو، دیوار

- ئەو....... من پیادە
- ...... برایە، بازار جیایە
- ڕۆستەم نێر بوو یان........
- شەن و .... دەکا
- کردی بە نەخشەی........

وەڵامی ڕاست هەڵبژێرە

چیمەن عەلی – کەلار

دڵی مرۆڤ لە چەند ژوور پێکهاتووە ؟

- دوو.
- سێ.
- چوار.

کاری سپڵ چییە؟

- دروست کردنی ئەنسۆلینز.
- دروست کردنی هیمۆگلۆبین.
- دروست کردنی خڕۆکەی سوور.

ژمارەی گیرفانەکانی کەپوو چەندن؟

- چوار.
- شەش.
- هەشت.

مولوولەکانی خوێن چەند بەشن؟

- یەک.
- دوو.
- سێ.

بمرەنگێنە

لەرین – سلێمانی

ڕامان

شیلان شەیدا – هەڵەبجە

ژمارەی پێویست لە شوێنی نیشانەی پرسیار دابنێ

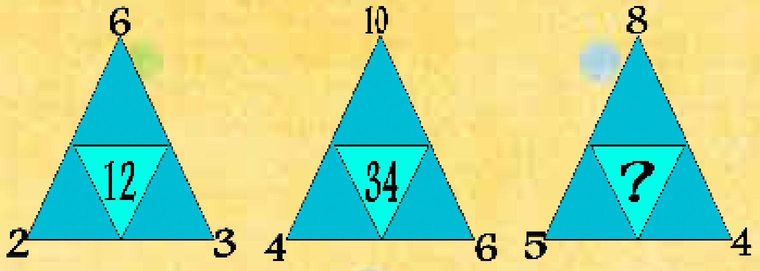

حەوت جاران ئەم ڕستەیە بڵێرەوە

٣ کەر ٣ جل ٣ جەوەنە ، چ کەر چ جل چ جەوەنە

زانا سەباح – کەرکووک

دەرچوونی کۆوارەکان

شەوبۆ سەعدون – خانەقین

کۆواری تێگەیشتنی ڕاستی ١٩١٨
کۆواری زاری کرمانجی ١٩٢٤
کۆواری شەفەق ١٩٥٨
کۆواری هەتاو ١٩٥٤
کۆواری ڕووناکی ١٩٢٥
کۆواری سروە ١٩٨٥
کۆواری سپێدە ١٩٩٢
کۆواری مەتین ١٩٩١
کۆواری بانگی کورد ١٩١٤
کۆواری ڕزگاری ١٩٥٩
کۆواری حاجیلە ٢٠١٠

قۆناخ بە قۆناخ وێنە بکێشە

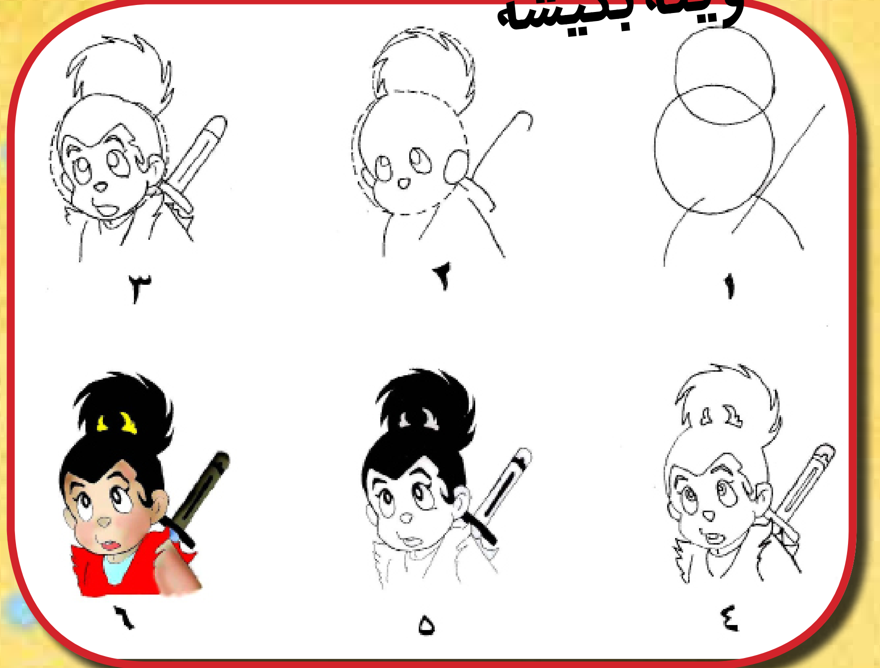

نەجات عەبدوڵڵا – کەرکووک

چاوتیژی

شیلان بەکر – کەرکووک

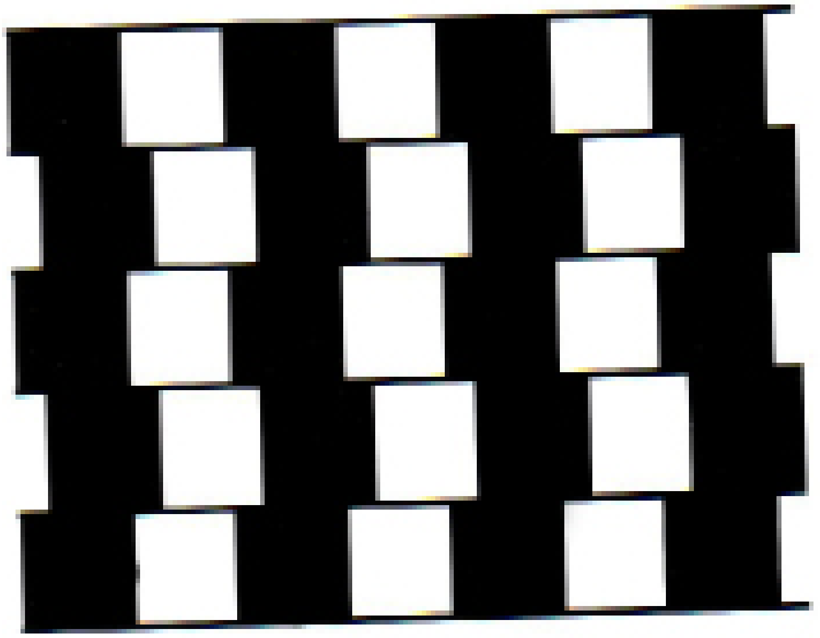

جوان لەم وێنەیە وردبەرەوە و بزانە چوارگۆشە سپی و ڕەشەکان لە قەبارەدا یەکسانن یان نا؟ لە چوارگۆشە ئاسۆییەکانیش وردبەرەوە و بزانە دەکەونە سەر یەک هێڵی ڕاستەوە و لە یەک ئاستدان یان نا؟ بۆ دڵنیایی خۆت ڕاستە بەکاربێنە.

ئەریٚ تو دزانی؟!

ڤەژەن -دهۆک

- ب هێزترین گیانەوەر شێرە.
- وەفادارترین گیانەوەر سەیە.
- ب لەزترین گیانەوەر پڵنگە.
- جوانترین گیانەوەر بلبلە.
- هەژارترین گیانەوەر بزنە.
- فێلبازترین گیانەوەر رویڤی یە.
- بلندترین گیانەوەر زەرافەیە.
- درێژترین گیانەوەر مارە.
- ب مفاترین گیانەوەر پەزە.
- زۆرترین گیانەوەر مێریە.

تاقیکردنەوە

هەڵلە عومەر – هەڵەبجە

ئاستی وشیاریی خۆت بزانە

ڕەنگەکانی ئاڵای هەر یەک لەم وڵاتانە بەرانبەریان بنووسە:

١- فرەنسا

٢- ئەڵمانیا

٣- سوید

٤- دانیمارک

٥- فینلاند

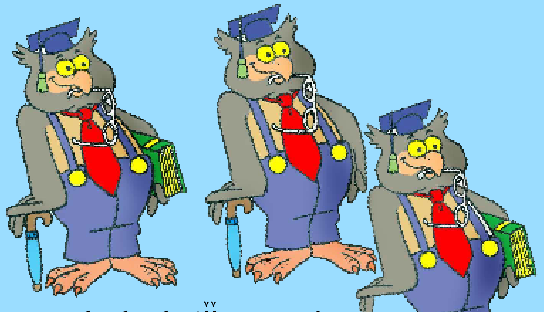

نەجات عەبدوڵلا – کەرکووک

دووانیان هاوشێوەی یەکن ، بیاندۆزەرەوە

دەتوانیت بەشەکانی وێنە بڕاوەکە بدۆزیتەوە .

؟؟؟؟؟؟

هونەری دەست

نەجات عەبدوڵلا – کەرکووک

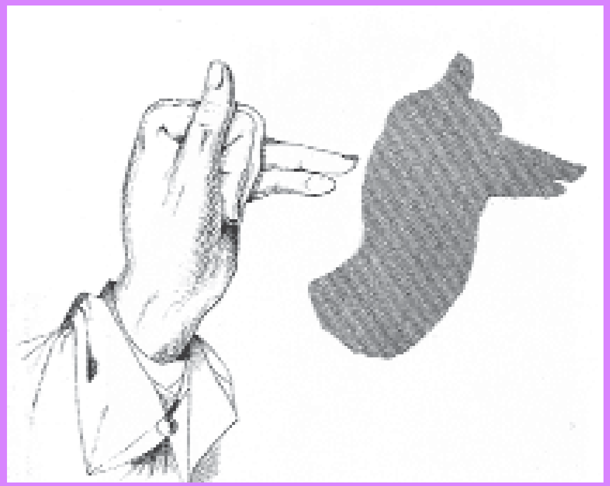

بمگەیەنە

نەجات عەبدوڵلا – کەرکووک

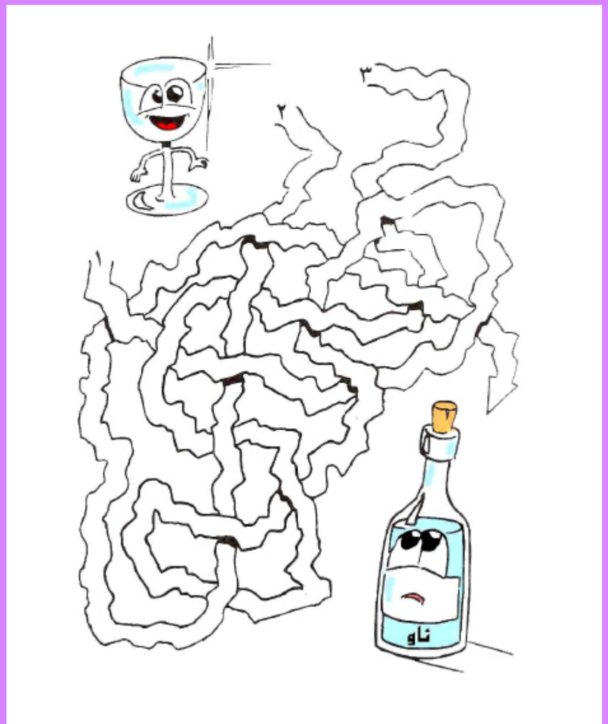

خاوەنی ئیمتیاز
بەدران ئەحمەد حەبیب
سەرپەرشتیار
عوف عبدالرحمن
سەرنووسیار
حەمە سەعید زەنگنە
٠٧٧٠١٣١٠٥٤٢
hamatal_ z@yahoo.com
جێگری سەرنووسیار
ئەبەز ڕۆستەم
ڕاوێژ کار
ڕێواس ئەحمەد
بەڕێوەبەری هونەری و ئەخشەسازی
پەروەر
تایپ
دلێر ڕەفیق
ناونیشان
کەرکوک – شەقامی کۆماری
تەلاری صیدلی فخری

وەڵامی ژمارەی پێشوو

ل ٣
مەتەڵ – ڕیشۆڵە

ل ٣٠
ڕامـان ، ئەوەی سـەرەوە کـۆ دەکەیتـەوە و لەوەی خوارەوەی دەردەکەی، واتە: ١٣-٩=٤

ل ٣١
بیرکردنـەوە، کـۆی ژمارەکان دەکاتـە ٣٠ واتە چوار لای یەکەم ١٠ و ئەوی تر ٧

ل ٣٣
شوێن ، (مەرگە)یە بزوێنەکە لابە دەبێ بە مەرگ.

ل ٣٤
جۆرج واشنتۆن

شـقاتە، تەڵێک لە کوێەکە هەڵدەگری دەیخەیتە ناو سفرەکەوە دەبێ بە ٨

ل ٣٦
وشەی بزر :بەهێ

شیکاری ، هەنارە کوێرکردنەوە، کوکوختی

ل ٣٧
خەڵات، کونەپەپوو

ل ٣٩
بیرکاری : بیست سەرنشین

گەیاندن

ئەم هێڵانە بگەیەنە دەزانیت لە چ مێژوویەکدا شێخ مەحموود بوو بە مەلیکی کوردستان.

پەروا شەوقی – سلێمانی

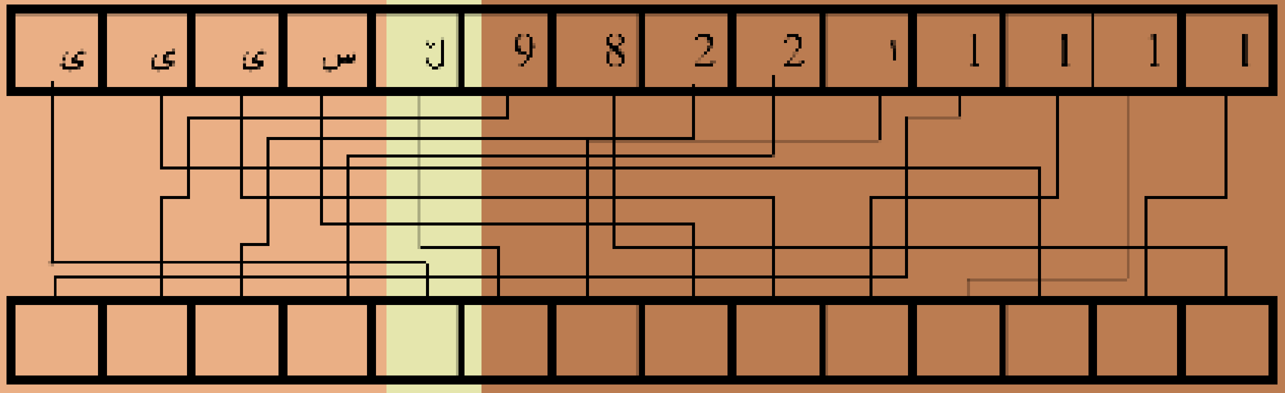

تەنها ٥ جیاوازی لە نێو ئەم دوو وێنەیەدا هەیە.....دەتوانیت دەستنیشانیان بکەیت؟

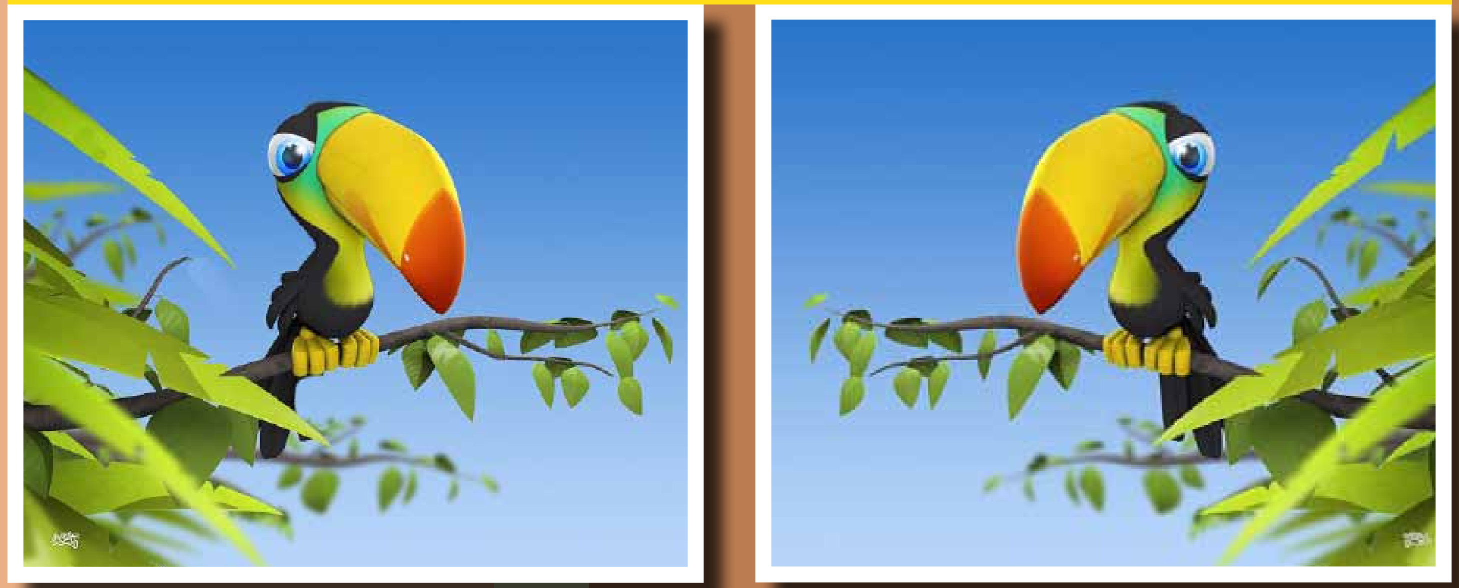

پروشە جەبار – سلێمانی

یاریی شقارتە

ڕۆژ دلێر – کەرکووک

جیگۆڕکێ بە یەک تەڵە شقارتە بکە تا ئەنجامی هاوکێشەکە بکاتە پەنجاو چوار .

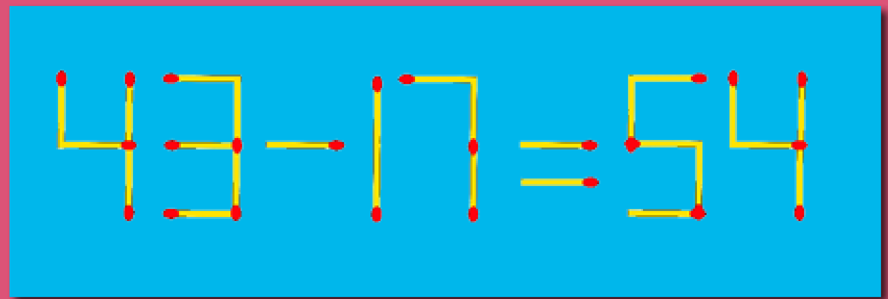

جێگۆڕکێ

جێگۆڕکێ بە دوو ژمارە بکە تا بە شاقووڵی و ئاسۆیی کۆی ڕیزەکان بکەنە ٢١

4	5	6	2	3	1
3	1	2	6	4	5
1	2	5	4	6	6
6	3	4	5	1	2
5	4	1	6	2	6
2	3	3	1	5	4

هێشو جوامێر – سەنگەسەر

هاوبەشی

دلێر – چەمچەماڵ

لە نێوان ئەم دوو وێنەیەدا پێنج شتی هاوبەش هەیە.

ئەم پایتەختانە هی چ وڵاتێکن بەرانبەری بیاننووسە؟

دیار بەکر – خورماتوو

سۆماڵ، ئەتیوبیا، ڕواندا، کینیا، پۆلیڤیا، کۆلۆمبیا، ئیندۆنیسیا، هەنگاریا، ڤێتنام.

مەقەدیشۆ
ئەدیس ئەبابا
کیگالی
نایرۆبی
لاپاز
بوگوتا
جاکارتا
بۆدابێست
هانۆی
کویتۆ

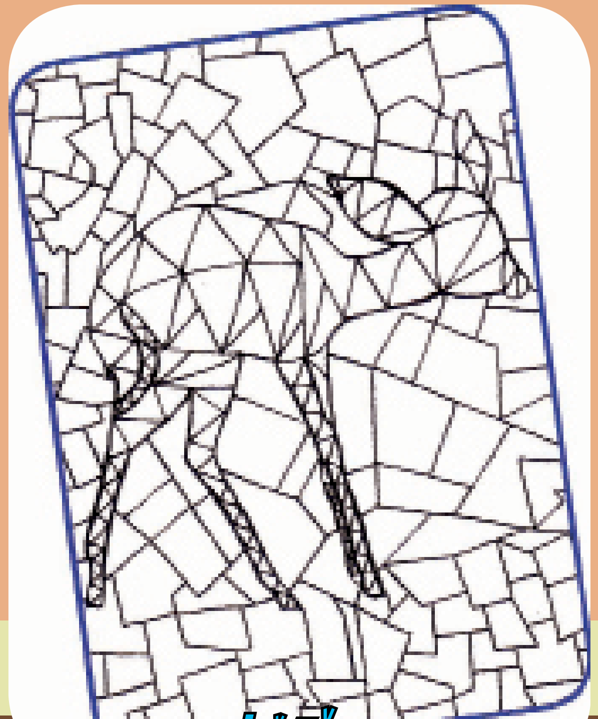

تەنیا سێگۆشەکان ڕەنگ بکە

ژوان محەمەد – کەرکووک

وشەی بزر

داستان محەمەد -کەرکووک

دوای ئـەوەی بە هێڵێکی ڕاسـت ئەم نێوانـەی لای خـوارەوە دەسـڕیتەوە، ناوێکت بۆ دەمێنێتەوە لە شەش پیتان پێکهاتووە و ناوی چیایەکە لە باشووری کوردستان:

س	ك	ب	د	ا	ه	ر	ه	ف
ه	ا	ه	س	س	س	ك	ك	ف
ر	و	ش	ه	ۆ	ی	ا	ا	ه
ه	ه	یّ	م	ر	ر	ر	ر	ر
ه	ق	ر	ا	ا	و	و	ز	م
ن	ا	س	ن	ن	ا	ا	ا	ا
ک	ر	ه	د	ن	ن	ن	ن	ن
ه	ا	ك	ی	ر	ه	ن	و	ه
ل	د	ۆ	ت	ه	م	ڵ	ه	ه

کاوە، سەرهەنگ، سەکۆ، بەشێر، هونەر، هەڵمـەت، سـەمان، سـۆران، سـیروان، کاروان، کارزان، فەرمان، فەرهاد، دارا.

کوێرکردنەوە

ئاژوو ئەحمەد-قەرەهەنجیر

دوای ئەوەی بە هێڵێک پیتەکانی نێوی ئەم گیانلەبەرانە کوێر دەکەیتەوە

ک		ر		ی	ت	ه	ا	ن	ی
ک	و	ڕ	ك	م	ت	ه	ا	ج	ی
ک	و	ر	چ	ه	ق	ه	ڵ	س	ی

تانجی. گـورگ. چەقەڵ. سـەگ. کەمتیار

ناوی ئاژەڵێک دەمێنێتەوە لە چوار پیتان پێک هاتـووە بە فرت و فێڵ بەنێوبانگە.

شیکاری

تانیاوەلی -چەمچەماڵ

	=	2	+	7
	=	3	-	15
	=	5	+	4
	=	6	+	2

نـاوی یەکێک لـە زنجیـرە چیاکانی کوردسـتانە. تـۆش وریـا و ژیربـە پـاش شـیکار کردنی ئەم پرسـیارە بزانە ناوی چییە؟.

8	=	گ
12	=	ۆ
9	=	ز

گیانەوەرێک لەنێو ئاودا دەژێت

هەرگیز نانوێ کامەیە؟

دوادەلیقە ٤/٢٥

گوتەی نێوداران

- بە دەرزی دەتوانیت بیرێک هەڵبکەنیت — ناپلیۆن
- تەنیا گەمژەکان سووکایەتی بە ئەزموونی کەسانی تر دەکەن — بسمارک
- هەرکەسێک بەرێگەی ڕاستدا بڕوا سەرگەردان نابێت — گۆتە
- ئەگەر برسیتە دەست بە هیچ کارێ مەکە — ئەبقرات
- ڕیش فەیلەسووف دروست ناکات — ئیبن ڕوشد

عیدان جەلال-بەغدا

سۆدۆکۆ

2					
			6		1
		1	3		4
3		5	2		
1		3			
					3

نەوزاد مەجید-چەمچەماڵ

تۆری سۆدۆکۆ پێکهاتووە لە ٣٦ چوارگۆشەی بچووک و ٦ لاکێشەی گەورە. ئەوەی پێویستە لێرە لەسەر تۆ چوارگۆشەکان بەژمارە (١-٦) پربکەیتەوە بەمەرجێک هیچ ژمارەیەک لە ریزی ئاسۆیی و ستوونی لاکێشەکاندا دووبارە نەبێتەوە.

وەڵامی ئەم پرسیارانە بدەرەوە

١- لەکوێ بەرێوەبەر دەکەوێتە پێش سەرکۆمار؟

٢- ئەو شتە چییە لەسەر ئاسمانە و لەژێر دەریایە؟

٣- مامۆستایەک بە قوتابییەکی گوت پێچەوانەی (نان)م دەوێت، مەبەستی چییە؟

٤- ئەو دەریایە لە کوێیە ئاوی تێدا نییە؟

٥- شتێک هەیە لە کاتی بارانباریندا دەکرێتەوە، چییە؟

«فەرهەنگ، خاڵ، نان، نەخشە، چەتر»

ڕێناز عوسمان – سەنگەسەر

بیرکاری

کاروان سابیر-کۆڕێ

گۆی زەوی لە کیشـــوەر و ئۆقیانووســـەکان پێکهاتووە، ئەگـــەر بزانیـــت رووبـــەری گـــۆی زەوی ٥١٠ ملیـــۆن کیلۆمەتری چوارگۆشە و کۆی رووبەری ئۆقیانووس و دەریاکان ٣٧٦ ملیۆن و ٣٠٠ هەزار کیلۆمەتری چوارگۆشە بێت، ئایا دەزانی کۆی ڕووبەری کیشوەرەکان چەندە؟

ماتماتیک

عەلی شێخ عومەر - کەرکووک

کیسەڵێک کەوتە ناو بیرێکەوە، قووڵیی بیرەکە ١٠ مەتر بوو، کیسەڵەکە هەوڵی ئەوەی دەدا لە بیرەکە بێتە دەرەوە، بە ڕۆژ ٢ مەتری دەبری و ســـەر دەکەوتە ســـەرەوە، بەشـــەو یەک مەتر دەهاتە خوارەوە. پرسیار: ئایا بەچەند ڕۆژ سەر دەکەوێتە سەر بیرەکە؟

وەڵام: بە ٩ ڕۆژ چونکە لە ٨ ڕۆژدا تەنیا ٨ مەتر دەبڕێت و لە ڕۆژی ٩دا ٢ مەترەکە دەبڕێت و ئێتر خۆی لە دەرەوەی بیرەکەدا دەبینێ.

تاقیکردنەوەی(١)

ناز کەریم-تەکیە

١- بـــە پرگاڵێک بازنەیەک لەســـەر پارچە مقەبایەک بکێشـــە، کە تیرەکەی ٢٠ سانتیمەتر بێت، پاشان شێوە بازنەکە بە مقەستێک ببڕە.

٢- بە پێنووسێک بازنەکە بکەرە ٨ بەشی یەکسانەوە.

٣- یەکێـــک لە پارچەکان بە ڕەنگی ســـوور ڕەنگ بکە، بەشـــەکەی دوای ئەو بە ســـەوز ڕەنگ بکە، بەشی سێیەمیش بە شـــین. پاشان هەمان شت دووبارە بکەرەوە، تا هەموو بەشەکان ڕەنگ دەکەی. بەمەش ٣ پارچەی ڕەنگ سوور و ٣ پارچەی ڕەنگ سەوز و ٢ پارچەی ڕەنگ شینت دەست دەکەوێت.

٤- کونێک لە ناوەڕاستی بازنەکە بکە و پێنووسێکی تێ بئاخنە.

چی دەبینی؟

کاتێک مقەباکە بە خێرایی دەسووڕێتەوە، لە یەک کاتدا چاوت هەرسێ ڕەنگەکە دەبینێ، بەڵام مێشکت توانای جوداکردنەوەی ڕەنگەکانی نییە و تێکەڵیان دەکات و مقەباکە بە سپی دەبینی.

پیشانگەی حاجیلە

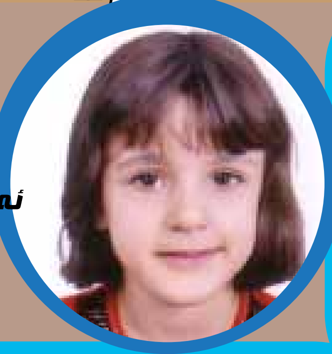

نەرفا مەهدی-کەرکووک

ژیرۆ ئەحمەد-قەرەهەنجیر

راقیار رەنجە-کەرکووک

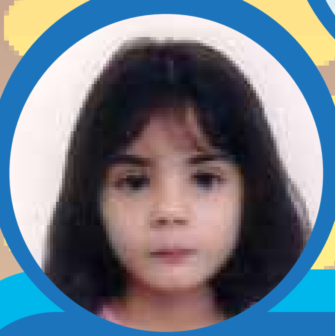

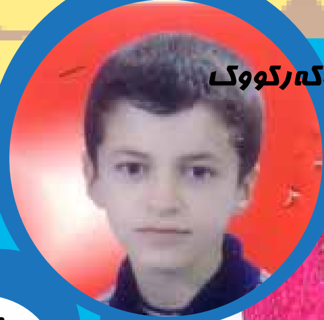

محەمەد هیشام-کەرکووک

نور فەرهاد-کەرکووک
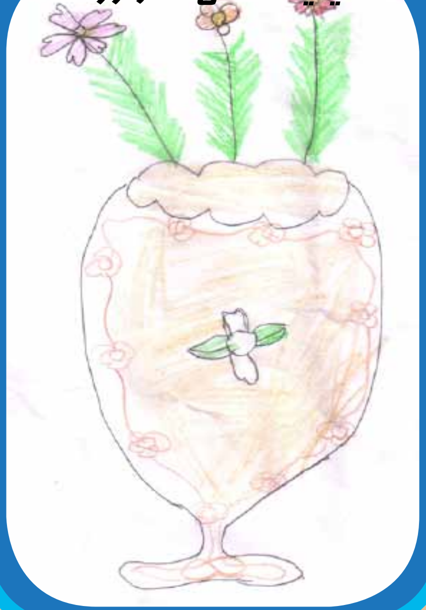
میدیا مەهدی-کەرکووک